

Hallituksen esitys Eduskunnalle Bosnia ja Hertsegovinan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että Eduskunta hyväksyisi Bosnia ja Hertsegovinan kanssa 1 päivänä marraskuuta 2000 allekirjoitetun sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen ja voimaansaattamislakiehdotuksen. Sopimuksen tarkoituksena on edistää ja tiivistää taloudellista yhteistyötä Bosnia ja Hertsegovinan kanssa ja selkiinnyttää erityisesti sijoituksia koskevia oikeudellisia perusteita maiden välillä. Sopimuksen avulla halutaan varmistaa suotuisat edellytykset toisen sopimuspuolen kansalaisten ja yritysten sijoituksille toisessa sopimusmaassa sekä tunnustetaan tarve suojella niitä.

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen täyttäneensä valtiosäännöissään sopimuksen voimaantulolle asetetut vaatimukset. Esitykseen sisältyy lakiehdotus lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Bosnia ja Hertsegovinan itsenäisyysjulistuksen jälkeen käynnistynyt sota kesällä 1992 päättyi vasta 5.10.1995, jolloin kriisin osapuolina olevat bosniakit, kroaatit ja serbit pääsivät sopimukseen tulitauosta. Rauhanneuvottelut käytiin Daytonissa Yhdysvalloissa ja rauhansopimus saatiin aikaan 21.11. Osapuolet allekirjoittivat Pariisissa 14.12.1995 varsinaiset rauhansopimukset, jotka tarjosivat institutionaalisen kehyksen maan uudelleen integrointiin ja jälleenrakentamiseen. Sopimuksen mukaan Bosnia ja Hertsegovina muodostuu kahdesta erillisestä yksiköstä, bosniakkien ja kroaattien federaatiosta sekä Serbitasavallasta. Daytonin rauhansopimuksen toteutumista valvoo kansainvälinen hallinto (Office of the High Representative). Sotilaallisesta täytäntöönpanosta vastaavat SFOR (Stabilization Forces) -joukot. Elinolosuhteiden huononnutta sodan seurauksena jyrkästi maassa on rauhansopimuksissa keskeinen sija talouden elvyttämisellä, missä päätavoitteena ovat olleet infrastruktuurin jälleenrakentaminen, toimivan hallinnon luominen ja prosessin käynnistäminen maan siirtymiseksi markkinatalouteen. Bosnia ja Hertsegovinan makrotaloudellinen vakaus on pystytty IMF:n tukiohjelmin säilyttämään. Lahja-avulla rahoitettu jälleenrakennus on lisännyt taloudellista aktiiviteettia (vuotuinen BKT:n kasvu on ollut 4 %:n luokkaa), mutta pidemmällä tähtäyksellä elpyminen ja työtilaisuuksien luominen edellyttää ennen muuta yksityisyritteliäisyyden kannustamista, pankkisektorin uudistusta ja yritysten yksityistämistä. Yksityistämislaki annettiin heinäkuussa 1998, mutta prosessi on toistaiseksi edistynyt hitaasti, mihin ovat vaikuttaneet niin poliittiset kuin muutkin syyt, kuten omistusoikeuden todistamiseen ja kansalaisille annettaviin yksityistämistositteisiin liittyvät vaikeudet. Julkisen sektorin osuus BKT:sta on Bosnia ja Hertsegovinassa edelleen noin 65 %.

Bosnia ja Hertsegovinalla on luonnonvaroja varsinkin kaivostoimintaa, metsätaloutta ja vesisähkövoimaa varten. Maatalouden mahdollisuudet ovat heikot etenkin, kun vain pieni osa sodan aikaan kylvetyistä miinoista on raivattu. Turismille näkymät olisivat hyvät, mutta se on vielä kehittymätöntä. Ulkomaisten investointien houkuttelemiseksi maahan korvattiin aikaisempi epäselvä ja ristiriitainen lainsäädäntö uudella ulkomaisia investointeja koskevalla lailla vuonna 1998. Joitakin investointeja on jo tehty etenkin alumiini- ja autoteollisuuteen. Investointien saapumista maahan ovat kuitenkin edelleen hidastaneet poliittinen epävakaus, korruptio, puutteellinen pankki- ja verotussysteemi sekä yksityistämisen prosessin viivästyminen. Saksan ohella tärkeimpiä investoijamaita ovat olleet Kuwait, Kroatia, Turkki ja Slovenia. Kaakkois-Euroopan vakaussopimuksen solmiminen vuonna 1999 on osaltaan lisännyt kiinnostusta myös Bosnia ja Hertsegovinaa kohtaan. Yksi vakaussopimuksen keskeisimmistä tavoitteista on suotuisan investointi-ilmapiirin luominen alueelle ja sopimuksen piirissä on alueen maita varten hyväksytty laajamittainen ohjelma investointiolosuhteiden parantamiseksi. Yhtenä keinona investointien edistämiseksi pidetään alueen maiden ja muiden vakaussopimusmaiden kahdenkeskisiä investintisuojasopimuksia, joiden solmimista ohjelmassa suositellaan. EU:n Länsi-Balkanin politiikan perustana on vakautus- ja assosiaatioprosessi (Stabilisation and Association Process, SAP). Prosessi on EU:n toiminnan ytimenä Kaakkois-Euroopan vakaussopimuksessa. Prosessi kattaa taloudellisen ja rahoitusavun, poliittisen dialogin, kauppasuhteiden kehittämisen alueen maiden kanssa ja niiden kesken, lainsäädännön lähentämisen sekä yhteistyön muilla aloilla kuten sisä- ja oikeusasioissa. Prosessin päämääränä on vakautus- ja assosiaatiosopimus, mutta Bosnia ja Hertsegovina ei ole vielä täyttänyt vaadittavia kriteereitä neuvottelujen aloittamiseksi. Komission

ehdollisuusraportissa helmikuulta 2000 todettiin esteiksi yleinen poliittinen epävarmuus ja instituutioita koskevat puutteet.

Suomen ja Bosnia ja Hertsegovinan välinen yhteistyö painottuu rauhansopimuksen täytäntöönpanon tukemiseen ja jälleenrakennusavun antamiseen. Suomi on osallistunut sotilaalliseen täytäntöönpano-operaatioon IFOR:in ja 20.12.1996 alkaen sen seuraajan SFOR:n (Stabilization Forces) 120 hengen vahvuisella vartio-osastolla. Kauppavaihto on ollut vähäistä. Rautatiekalusto, ajoneuvot, ortopediset välineet ja koneet olivat keskeisiä Suomen viennissä Bosnia ja Hertsegovinaan vuonna 1999 ja vuoden 2000 alkupuoliskolla. Alumiini oli pääasiallinen tuontiartikkeli vuonna 1999 ja vuoden 2000 ensimmäisellä puoliskolla. Suomi on tukenut Bosnia ja Hertsegovinaa apuohjelmilla muun muassa vesihuolto- ja energia-alalla. Suomella ei toistaiseksi ole Bosnia ja Hertsegovinassa investointeja, mutta investointisuojausopimuksen tekemistä jo tässä vaiheessa pidetään perusteltuna ottaen huomioon edellä mainitut tavoitteet maan investointi-ilmapiiriin parantamiseksi.

Suomella on ennestään voimassa sijoitusten suojelua koskevat sopimukset seuraavien maiden kanssa: Egypti (SopS 3/1982), Kiina (SopS 4/1986), Sri Lanka (SopS 54/1987), Malesia (SopS 79/1987), Unkari (SopS 20/1989), Venäjä (tehty Neuvostoliiton kanssa, SopS 58/1991, muutospöytäkirja SopS 57/1999), Tshekki (tehty Tshekin ja Slovakian liittotasavallan kanssa, SopS 73/1991), Viro (SopS 104/1992), Latvia (SopS 5/1993), Romania (SopS 121/1992), Liettua (SopS 119/1992), Uzbekistan (SopS 74/1993), Ukraina (SopS 6/1994), Valko-Venäjä (SopS 89/1994), Turkki (SopS 29/1995), Chile (SopS 23/1996), Vietnam (SopS 27/1996), Argentiina (SopS 21/1996), Korean tasavalta (SopS 25/1996), Thaimaa (SopS 35/1996), Slovakia (tehty Tshekin ja Slovakian liittotasavallan kanssa, SopS 73/1991), Peru (SopS 33/1996), Arabiemiraattien liitto (SopS 22/1997), Kuwait (SopS 32/1997), Indonesia (SopS 34/1997), Moldova (SopS 42/1997), Kazakstan (SopS 20/1998), Puola (SopS

28/1998), Albania (SopS 16/1999), Oman (SopS 18/1999), Bulgaria (SopS 50/1999), Filippiinit (SopS 52/1999), Libanon (SopS 4/2000), Slovenia (SopS 37/2000), Meksiko (SopS 54/2000) ja Etelä-Afrikan tasavalta (SopS 8/2001).

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Sopimuksen liittyvät määräykset tähtäävät lähinnä yritysten sijoituksiin kohdistuvan mielivaltaisen kohtelun mahdollisuuden vähentämiseen ja sijoitusympäristön ennakoitavuuden lisääntymiseen kohdemaassa. Sopimus pyrkii vähentämään ulkomaisiin sijoituksiin liittyvää poliittista maariskiä ja alentaa siten yritysten sijoituskyynnystä. Sopimuksella halutaan vaikuttaa myös ulkomaisiin sijoituksiin liittyviin rahoituskustannuksiin alentavasti.

Sopimuksessa määritellään sijoittajan ja sijoituksen käsitteet sekä sopimuksen maantieteellinen soveltamisala. Sopimuksella edistetään investointeja yleisesti ja suojellaan maahan tehtyjä sijoituksia.

Sopimuksen mukaan kumpikin sopimuspuoli myöntää alueellaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille oikeudenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun ja täyden suojelun ja turvan. Tällaisiin sijoituksiin on sovellettava vähintään yhtä edullista kohtelua kuin omien sijoittajien tai kolmansien maiden sijoittajien sijoituksille, riippuen siitä kumpi kohtelu on sijoittajan kannalta edullisempi.

Sopimuksen tarkoittamia sijoituksia voi kansallistaa, pakkolonastaa tai muuten ottaa haltuun, mutta ainoastaan ei-syrjivältä pohjalta ja yleisen edun sitä edellyttäessä. Toimenpiteeseen voidaan ryhtyä vain välitöntä, riittävää ja tosiasiallista korvausta vastaan asianmukaisin laillisin menettelyin.

Sodasta, aseellisesta selkkauksesta, hätätilasta tai vastaavasta johtuva sijoitusten kärsimä vahinko on hyvitetty tai korvattava vähintään samantasoisesti kuin oman maan tai kolmansien maiden sijoittajien osaksi tuleva hyvitys.

Sopimus mahdollistaa varojen välittömän siirtovapauden vaihdettavissa valuutoissa sekä juoksevien maksujen että pääomasiirtojen osalta.

Mikäli sijoittajan ja toisen sopimuspuolen

välillä syntyy riitaisuuksia, on sopimuksessa määräykset tuomioistuin- ja kansainvälisestä välimiesmenettelystä. Sopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen liittyvät erimielisyydet sopijapuolten välillä ratkaistaan kutakin yksittäistapausta varten perustettavassa kansainvälisessä välimiesoikeudessa. Esitys sisältää ehdotuksen blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole suoranaisia valtiontaloudellisia vaikutuksia. Esityksellä pyritään edistämään suomalaisten yritysten kansainvälistymistä luomalla niiden sijoitustoiminnalle suotuisammat ja turvatummat edellytykset toisessa sopimusmaassa.

4. Asian valmistelu

Suomi sai Bosnia ja Hertsegovinan sopimusluonnoksen harkittavakseen

marraskuussa 1999 ja toimitti oman sopimusluonnoksensa ennakkokommentteineen keväällä 2000. Neuvottelut sovittiin käytäväksi Sarajevossa 24.—25.5.2000. Niiden päätteeksi sopimusteksti parafoitiin 25.5.2000. Ulkoasiainministeriö pyysi sopimuksen hyväksymistä varten lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, kauppaja teollisuusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, työministeriöltä, Suomen Pankilta, Suomen Pankkiyhdistykseltä, Teollisuuden ja Työnantajain keskusliitolta, Keskuskauppakamarilta, Finnfundilta, Finnvera Oyj:ltä, Invest In Finland Bureau:lta, Kemianteollisuus ry:ltä, Metalliteollisuuden keskusliitolta ja Metsäteollisuus ry:ltä.

Sopimus allekirjoitettiin ministeritasolla Helsingissä 1 päivänä marraskuuta 2000 Bosnia ja Hertsegovinan ulkoministerin Jadranko Prlicin vierailun yhteydessä. Suomen puolelta sopimuksen allekirjoitti ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimuksen sisältö

1 artikla. Artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt käsitteet sijoitus, sijoittaja, tuotto ja sopimuspuolten alueet. Artiklan sanamuodosta ilmenee, että kolmansissa maissa sijaitsevista tytäryhtiöistä tehdyt sijoitukset on rajattu sopimuksen ulkopuolelle.

2 artikla. Kumpikin sopimuspuoli sitoutuu edistämään toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksia sekä suojelemaan alueellaan olevia toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksia ja myöntämään niille oikeudenmukaisen kohtelun ja täysimääräisen suojan ja turvan. Sijoituksiin ja niihin liittyvään liiketoimintaan ei saa isäntävaltion taholta kohdistua kohtuuttomia tai syrjiviä toimenpiteitä.

3 artikla. Artikla velvoittaa isäntäsopimuspuolen takaamaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille ja niiden tuotolle vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää omien sijoittajiensa tai jonkin kolmannen valtion sijoittajien sijoituksille. Edullisen kohtelun vaatimus ulotetaan myös toisen sopimuspuolen sijoittajiin, kun on kyse sijoitusten laajentamisesta, hoidosta, ylläpidosta, käytöstä, hyödyntämisestä tai myynnistä.

Isäntäsopimuspuoli ei saa alueellaan kohdistaa toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksiin suoritusvaateita, joilla puututaan liiketoimintaan antamalla esimerkiksi raaka-aineiden hankintaa sekä tuotteiden valmistusta, tuotantoa ja jakelua koskevia määräyksiä.

4 artikla. Artiklassa määritellään poikkeukset pääsääntönä olevasta suosituimmuuskohtelusta. Muun muassa alueelliset taloudelliset järjestöt ja tulliliitot erotetaan sopimuksen ulkopuolelle siten, että niistä koituvia etuja ei veloiteta ulottamaan toisen sopimuspuolen sijoittajiin. Samoin sopimuksen ulkopuolelle suljetaan kansainvälisistä verosopimuksista sekä monenvälisistä investointisopimuksista aiheutuvat etuudet.

5 artikla. Omaisuuden kansallistamiselle ja pakkolunastukselle asetetaan tiukempia

edellytyksiä kuin kansallisessa lainsäädännössä on tapana. Niihin voi ryhtyä ainoastaan yleisen edun vaatiessa ja syrjimättömyyden pohjalta. Korvauksen on oltava välitön, riittävä ja tosiasiallinen. Korvauksen tulee myös olla täysin realisoitavissa ja se maksetaan viipymättä. Korvauksen on vastattava määrältään yleisesti hyväksytyjen

arvonmääritysperiaatteiden mukaisesti määriteltyä sijoituksen arvoa. Korvaukseen sisältyy maksuvaluutan markkinakoron mukainen korko korvauksen maksupäivään saakka. Sijoittajalla, jonka sijoituksia pakkolunastetaan, on myös oikeus saada lunastuspäätös nopeasti riitautettua isäntävaltion tuomioistuimessa tai muussa toimivaltaisessa viranomaisessa.

6 artikla. Artiklassa on määräykset siltä varalta, että sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille tapahtuu menetyksiä sodan, kapinan, kansallisen hätätilan, mellakan tai muun vastaavan häiriötilan johdosta. Mikäli isäntävaltiona oleva sopimuspuoli suorittaa asian johdosta sijoittajille korvauksia, on toisen sopimuspuolen sijoittajia kohdeltava vähintään yhtä edullisesti kuin isäntävaltion omia tai kolmannen valtion sijoittajia.

Isäntävaltio on 2 kappaleen mukaan kuitenkin tietyin lisäedellytyksin välittömästi vastuussa siitä toisen sopimuspuolen sijoittajille koituneesta vahingosta, joita sen asevoimat tai viranomaiset ovat aiheuttaneet takavarikoimalla tai tuhoamalla näiden omaisuutta. Korvauksen on oltava välitön, riittävä ja tosiasiallinen. Korvauksen tulee myös olla täysin realisoitavissa ja se maksetaan viipymättä. Korvaukseen sisältyy maksuvaluutan markkinakoron mukainen korko korvauksen maksupäivään saakka.

7 artikla. Sopimuksessa taataan vapaa siirto-oikeus pääomille, tuotoille, koroille, maksuille, korvauksille ja ulkomaisten työntekijöiden ansiotuloille. Siirtojen tulee tapahtua viipymättä vaihdettavassa valuutassa sijoituksen kohdemaassa voimassa olevaan vaihtokurssiin. Artiklassa säädetään myös käyvän kurssin määrittelystä poikkeustapauksissa.

8 artikla. Jos sopimusvaltio taikka sen

edustajaksi määrätty taho on myöntänyt takauksen tai muun vastaavan sitoumuksen muiden kuin kaupallisten riskien varalta toisen sopimusvaltion alueella olevalle sijoitukselle ja tullut tällä perusteella korvausvelvolliseksi, siirtyvät kyseistä sijoitusta koskevat oikeudet ensin mainitulle maksuvelvolliseksi joutuneelle sopimusvaltiolle. Näitä oikeuksia se sijaantulijan asemassa toteuttaa itse tai osoittamansa edustajan välityksellä samassa laajuudessa kuin alkuperäinen sijoittaja.

9 artikla. Artiklassa määritellään menettelytavat sopimuspuolen ja toisen sopimuspuolen sijoittajan välisten riitojen ratkaisussa. Artiklan alussa todetaan neuvottelujen ensisijaisuus riitatilanteissa. Jos neuvottelut eivät kolmen kuukauden kuluessa johda ratkaisuun, voi sijoittaja viedä riidan isäntävaltion toimivaltaiseen tuomioistuimeen tai välimiesmenettelyyn. Valinta on lopullinen kuitenkin sillä poikkeuksella, että keskeneräinen riita-asia voidaan siirtää kansallisesta tuomioistuimesta välimiesmenettelyyn. Välimiesmenettelyyn turvautuessaan sijoittajalla on kaksi vaihtoehtoa: a) Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen kauppaoikeuden komitean (UNCITRAL) sääntöihin perustuva tilapäinen välimiesoikeus tai b) sijoituksia koskevien riitaisuuksien kansainvälinen ratkaisukeskus (ICSID). Sopimusvaltiot hyväksyvät peruuttamattomasti artiklassa määriteltyjen oikeusistuinten toimivallan sijoituksia koskevissa riitaisuuksissa. Ne tunnustavat myös annettujen tuomioiden lopullisuuden ja sitovuuden sekä täytäntöönpantavuuden alueellaan.

Sopimuspuolet sitoutuvat olemaan vetoamatta missään vaiheessa välitysmenettelyä sijoittajaa vastaan siihen, että tämä on saanut korvauksen kärsimästään vahingosta takaus- tai vakuutus sopimuksen kautta. Artikla on luonteeltaan prosessioikeudellinen ja turvaa sijoittajan asemaa riitaisuuksissa sopimuspuolen kanssa.

10 artikla. Jommankumman sopimuspuolen sitä pyytäessä toinen sopimuspuoli aloittaa ilman perusteetonta viivästystä tämän sopimuksen tulkintaa ja soveltamista

koskevat neuvottelut.

11 artikla. Artikla koskee sopimuspuolten eli hallitusten välisiä sopimuksen tulkinnasta ja soveltamisesta aiheutuvia riitoja, jotka artiklan 1 kappaleen mukaan tulee mahdollisuuksien mukaan ratkaista neuvotteluteitse. Mikäli riitaa ei ole saatu ratkaistuksi kuuden kuukauden kuluessa, voi kumpikin sopimusvaltio artiklan 2 kappaleen mukaan saattaa riidan tilapäisen välimiesoikeuden käsiteltäväksi.

Välimiesoikeuden perustamista, kokoonpanoa ja menettelytapoja koskevat määräykset on kirjattu artiklan 3—9 kappaleeseen.

12 artikla. Artiklan mukaan sopimuspuolet sitoutuvat myöntämään lainsäädäntönsä asettamissa puitteissa sijoituksiin liittyvät luvat mukaan luettuna avainhenkilöstön ja näiden perheenjäsenten oleskelu- ja työluvut.

13 artikla. Sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille turvataan sopimukseen verrattuna paremmat oikeudet silloin, kun hän on niihin kansallisen lainsäädännön tai kansainvälisen oikeuden velvoitteiden mukaan oikeutettu. Kumpikin sopimuspuoli noudattaa muita velvoitteita, joita sillä mahdollisesti on toisen sopimuspuolen sijoittajan yksittäisen sijoituksen osalta.

14 artikla. Artiklan mukaan sopimuksen määräyksiä sovelletaan sekä tuleviin että sopimuksen voimassaolopäivänä olemassaoleviin sijoituksiin. Sopimus ei kuitenkaan koske ennen sopimuksen voimaantuloa ilmenneistä tapahtumista aiheutuneita vaateita eikä vaateita, jotka on ratkaistu ennen sopimuksen voimaantuloa.

15 artikla. Sopimus ei estä sopimuspuolta ryhtymästä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen sen merkittävien turvallisuuteen liittyvien etujen suojelemiseksi sodan, aseellisen selkkauksen tai muun kansainvälisen hätätilan aikana. Sopimus ei myöskään estä ryhtymästä toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi. Yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi tarkoitetut toimenpiteet eivät vapauta sopimuspuolta pakkolunastuksen tai viranomaisten sijoituksille aiheuttamien vahinkojen korvaamisvelvoitteesta.

16 artikla. Artiklassa sopimuspuolet sitoutuvat huolehtimaan sopimuksen

soveltamiseen vaikuttavien lakiensa, alemmantasoisten säännösten ja viranomaispäätösten julkisesta saatavuudesta. Sopimuspuolella ei ole velvollisuutta luovuttaa luottamuksellisia tai omistamiseen liittyviä tietoja tai antaa pääsyä sellaisiin tietoihin, joiden paljastaminen olisi kyseisen sopimuspuolen asiakirjajulkisuutta koskevan lainsäädännön vastaista tai haittaisi yksittäisten sijoittajien laillisia kaupallisia etuja.

17 artikla. Artikla sisältää tavanomaiset loppumääräykset sopimuksen voimaantulosta ja sen irtisanomisesta. Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kumpikin sopimuspuoli on ilmoittanut toisilleen sopimuksen valtiosisäisten voimaansaattamisedellytysten täyttymisestä. Sopimus on voimassa kaksikymmentä vuotta ja sen jälkeen aina kahdenkymmenen vuoden jaksoissa, ellei sopimusta ole kummankaan osapuolen toimesta irtisanottu vähintään kahtatoista kuukautta ennen alkuperäisen tai jatkettun voimassaoloajan päättymistä. Irtisanomisen jälkeinen niin sanottu suoja-aika on niin ikään kaksikymmentä vuotta.

2. Lakiehdotuksen perustelut

Laki Bosnia ja Hertsegovinan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Perustuslain 95 §:n 1 momentissa edellytetään, että kansainvälisen velvoitteen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan valtiosisäisesti voimaan erityisellä voimaansaattamislailalla.

Esitys sisältää ehdotuksen blankettilaiksi.

1 §. Lakiehdotuksen 1 §:llä voimaansaattetaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

2 §. Tarkempia säännöksiä voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella.

3 §. Voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella. Laki on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan.

3. Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen täyttäneensä valtiosäännöissään sopimuksen voimaantulolle asetetut vaatimukset. Esitykseen sisältyvä voimaansaattamislakiehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja säätämjärjestys

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys on luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvattun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on jo voimassa lain säännöksiä taikka siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp ja PeVL 12/2000 vp).

Sopimuksen 1 artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt käsitteet. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten sisältöön ja soveltamiseen välillisesti vaikuttavat määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan. Sopimuksen 1 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan suostumusta.

Sopimuksen 5 artiklan mukaan sopimuspuoli saa pakkolunastaa toisen sopimuspuolen

sijoittajien tekemiä sijoituksia ainoastaan artiklassa tarkemmin määritellyillä ehdoilla. Artiklassa on lisäksi määräyksiä tällaisen toimenpiteen johdosta maksettavista korvauksista ja niihin liittyvistä koroista. Perustuslain 15 §:n mukaan jokaisen omaisuus on turvattu ja omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan säädetään lailla. Lisäksi artiklan edellä mainitut määräykset korvausten maksamisesta voivat olla osittain ristiriidassa pakkolunastuslainsäädännön kanssa. Sopimuksen 5 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 6 artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuolella on välitön vastuu tietyin edellytyksin vahingosta, joita sen asevoimat tai viranomaiset ovat aiheuttaneet takavarikoimalla tai tuhoamalla toisen sopimuspuolen sijoittajan tekemän sijoituksen tai sijoituksen osan. Valmiuslain 37 §:n 1 momentin (198/2000) mukaan lain nojalla suoritettujen toimenpiteiden johdosta kärsitystä vahingosta suoritetaan täysi korvaus. Pykälän 2 momentin mukaan vahingosta suoritetaan kuitenkin vain kohtuullinen korvaus, jos vahinkoa on vahingon kärsineen varallisuusolot ja muut olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä tai jos valtiontaloudelliset tai kansantaloudelliset syyt sitä vahinkojen suuren määrän vuoksi välttämättä vaativat. Sopimuksen 6 artiklan määräykset yhdessä 5 artiklan määräysten kanssa voivat olla ristiriidassa valmiuslain korvaussäännösten kanssa tai ainakin voivat valtioneuvoston harkintaa rajoittaen vaikuttaa tapaan, jolla valmiuslain säännöksiä sovelletaan. Määräykset kuuluvat sen vuoksi lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 9 artiklassa määritellään sijoittajan ja sopimuspuolen välisissä riidoissa noudatettavat menettelyt. Sopimuspuolet hyväksyvät omien tuomioistuintensa lisäksi myös välimiesoikeuden toimivallan sijoituksia koskevissa riitaisuuksissa. Välitystuomiot ovat lopullisia ja sitovia. Artiklassa tarkoitettussa välimiesmenettelyssä voi tulla

Suomea sitovalla tavalla vahvistetuksi, miten tiettyä lainsäädännön alaan kuuluvaa sopimusmääräystä on tulkittava. Sopimuksen 9 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 11 artiklan mukaan sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevat sopimuspuolten väliset riitaisuudet voidaan ratkaista erityisessä välimiesmenettelyssä. Välimiesoikeuden päätös on sitova ja se voi koskea asioita, jotka kuuluvat Suomessa lainsäädännön alaan. Artiklassa tarkoitettussa välimiesmenettelyssä voi tulla Suomea sitovalla tavalla vahvistetuksi, miten tiettyä lainsäädännön alaan kuuluvaa sopimusmääräystä on tulkittava. Tällaisen oikeudellisesti sitovan tulkinnan voidaan katsoa jossain määrin koskettavan valtion täysivaltaisuutta ja kuuluvan lainsäädännön alaan.

Yleisperustelujen nykytilaa käsittelevässä jaksossa on lueteltu Suomen voimassa olevat sijoitusten suojelua koskevat sopimukset. Kaikkien sopimusten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamista koskevat lait on säädetty tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Nyt käsiteltävänä oleva sopimus sijoitusten edistämistä ja suojaamisesta Bosnia ja Hertsegovinan kanssa ei poikkea voimassa olevista sopimuksista säätämisyjärjestyksen kannalta merkityksellisissä kohdin. Esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan siten hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Helsingissä 1 päivänä marraskuuta 2000 tehdyn Suomen tasavallan hallituksen ja Bosnia ja Hertsegovinan välisen sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Bosnia ja Hertsegovinan kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1§
Helsingissä 1 päivänä marraskuuta 2000 tehdyn Suomen tasavallan hallituksen ja Bosnia ja Hertsegovinan välisen sijoitusten edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2§
Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tasavallan presidentin asetuksella.

3§
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 27 päivänä huhtikuuta 2001

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

Liite
(Suomennos)

SOPIMUS

SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN JA BOSNIAN JA HERTSEGOVINAN VÄLILLÄ SIJOITUSTEN EDISTÄMISESTÄ JA SUOJAAMISESTA

Suomen tasavallan hallitus ja Bosnia ja Hertsegovina, jäljempänä ”sopimuspuolet”, jotka

haluavat laajentaa ja tehostaa näiden kahden valtion taloudellista yhteistyötä tasa-arvoisesti ja yhteisen edun mukaisesti; aikovat luoda ja säilyttää suotuisat olosuhteet sopimuspuolen sijoittajien laajemmalle sijoitustoiminnalle toisen sopimuspuolen alueella; ovat tietoisia siitä, että tähän sopimukseen perustuva sijoitusten edistäminen ja vastavuoroinen suojaaminen kannustaa liikealoitteita ja lisää molempien valtioiden taloudellista vaurautta;

ovat tietoisia siitä, että talous- ja liikeyhteyksien kehittäminen voi edistää kansainvälisesti tunnustettujen työelämään liittyvien oikeuksien kunnioittamista; ja ovat samaa mieltä siitä, että nämä tavoitteet voidaan saavuttaa lieventämättä vaatimuksia, jotka liittyvät yleisesti sovellettaviin terveyttä, turvallisuutta ja ympäristöä koskeviin toimenpiteisiin; ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Määritelmät

Tässä sopimuksessa:

1. ”Sijoitus” tarkoittaa kaikenlaista varallisuutta, jonka sopimuspuolen sijoittajat ovat perustaneet tai hankkineet

AGREEMENT

ON THE PROMOTION AND PROTECTION OF INVESTMENTS BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF FINLAND AND BOSNIA AND HERZEGOVINA

The Government of the Republic of Finland and Bosnia and Herzegovina, hereinafter referred to as the ”Contracting Parties”, Desiring to extend and intensify the economic co-operation between the two States on the basis of equality and mutual benefit;

Intending to create and maintain favourable conditions for greater investment by investors of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party; Recognising that the promotion and reciprocal protection of such investments under this Agreement will be conducive to the stimulation of business initiative and will increase economic prosperity of both States;

Recognising that the development of economic and business ties can promote respect for internationally recognised labour rights;

Agreeing that these objectives can be achieved without relaxing health, safety and environmental measures of general application;

Have agreed as follows:

Article 1

Definitions

For the purposes of this Agreement:

1. The term "investment" means every kind of asset established or acquired by an investor of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party in

toisen sopimuspuolen alueella tämän sopimuspuolen lakien ja määräysten mukaisesti, mukaan luettuna erityisesti, ei kuitenkaan yksinomaan:

- a) irtain ja kiinteä omaisuus sekä muut omistusoikeudet, kuten kiinnitykset ja pantti- ja pidätysoikeudet, vuokraoikeudet, nautintaoikeudet ja muut vakuudet;
- b) osakkeet, joukkovelkakirjat ja muut osuudet yrityksistä;
- c) vaateet rahan tai oikeudet suoritteisiin, joilla on taloudellista arvoa;
- d) henkiseen omaisuuteen kohdistuvat oikeudet, kuten patentit, tekijänoikeudet, tavaramerkit ja naapurioikeudet, teolliset mallioikeudet, toiminimet ja maantieteelliset merkinnät, sekä tekniset valmistusmenetelmät, goodwill-arvo ja tietotaito;
- e) lakiin, hallinnolliseen toimenpiteeseen tai sopimukseen perustuvat toimiluvat, mukaan luettuna luvat etsiä, viljellä, louhia tai hyödyntää luonnonvaroja.

Sellaiset sijoitukset, joita sopimuspuolen oikeushenkilö on tehnyt tämän sopimuspuolen alueella, mutta jotka ovat tosiasiallisesti toisen sopimuspuolen sijoittajien omistuksessa, katsotaan myös jälkimmäisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksiksi, jos ne on tehty ensin mainitun sopimuspuolen lakien ja määräysten mukaisesti.

Mikään varallisuuden sijoitus- tai jälleensijoitusmuodon muutos ei vaikuta varallisuuden luonteeseen sijoituksena, edellyttäen, että muutos on sen sopimuspuolen lakien ja määräysten mukainen, jonka alueella sijoitus on tehty.

2. ”Sijoittaja” tarkoittaa sopimuspuolen osalta seuraavia henkilöitä, jotka sijoittavat toisen sopimuspuolen alueella jälkimmäisen sopimuspuolen lainsäädännön ja tämän sopimuksen määräysten mukaisesti:

- a) Suomen osalta:
  - i) luonnollisia henkilöitä, jotka ovat Suomen kansalaisia Suomen lainsäädännön mukaisesti;
  - ii) oikeushenkilöitä, esimerkiksi yhtiöitä, yhtymiä, toiminimiä, taloudellisia

accordance with the laws and regulations of the latter Contracting Party including, in particular, though not exclusively:

- a) movable and immovable property as well as any other property rights such as mortgages and liens, pledges, leases, usufruct or other securities;
- b) shares, stocks, debentures and any other form of participation in companies;
- c) claims to money or rights to any performance having an economic value;
- d) intellectual property rights such as patents, copyrights, trademarks and neighbouring rights, industrial designs, business names and geographical indications as well as technical processes, good-will and know-how;
- e) business concessions conferred by law, by an administrative act or under contract, including concessions to search for, cultivate, extract and exploit natural resources.

Investments made in the territory of one Contracting Party by any legal entity of that same Contracting Party but actually owned or controlled by investors of the other Contracting Party shall likewise be considered as investments of investors of the latter Contracting Party if they have been made in accordance with the laws and regulations of the former Contracting Party. Any subsequent change in the form in which assets are invested or reinvested shall not affect their character as investments provided that such change is in accordance with the laws and regulations of the Contracting Party in whose territory the investment has been made.

2. The term ”investor” means for either Contracting Party, the following subjects who invest in the territory of the other Contracting Party in accordance with the laws of the latter Contracting Party and provisions of this Agreement:

- a) In respect of Finland:
  - (i) any natural person who is a national of Finland in accordance with its laws;
  - (ii) any legal entity such as company, corporation, firm, partnership, business association, institution or organisation, incorporated or constituted in accordance with the laws and regulations of Finland

yhdistyksiä, yleishyödyllisiä laitoksia tai järjestöjä, jotka on perustettu tai muodostettu Suomen lakien ja määräysten mukaisesti ja joiden toimipaikka on Suomen lainkäyttöalueella, riippumatta siitä, onko niiden tarkoituksena taloudellisen voiton tuottaminen ja onko niiden vastuuta rajoitettu.

b) Bosnian ja Hertsegovinan osalta:

i) luonnollisia henkilöitä, jotka ovat Bosnian ja Hertsegovinan kansalaisia Bosnian ja Hertsegovinan voimassaolevan lainsäädännön perusteella, jos heidän pysyvä kotipaikkansa tai pääasiallinen toimipaikkansa on Bosniassa ja Hertsegovinassa;

ii) oikeushenkilöitä, jotka on perustettu Bosnian ja Hertsegovinan voimassaolevan lainsäädännön mukaisesti, ja joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai pääasiallinen toimipaikka on Bosnian ja Hertsegovinan alueella, riippumatta siitä onko niiden tarkoituksena taloudellisen voiton tuottaminen ja onko niiden vastuuta rajoitettu.

3. "Tuotto" tarkoittaa sijoituksesta tietynä ajankohtana saatuja tuloja ja siihen sisältyy erityisesti, ei kuitenkaan yksinomaan rojaltit tai lisenssimaksut, voitto, korot, osingot, omaisuuden luovutusvoitto, hallinnointikorvaukset ja muut korvaukset. Uudelleensijoitettua tuottoa kohdellaan samalla tavalla kuin alkuperäistä sijoitusta.

4. "Alue" tarkoittaa:

a) Suomen osalta Suomen maa-alueita, sisäisiä aluevesiä ja aluemerta ja niiden yläpuolella olevaa ilmatilaa sekä aluemerien ulkopuolisia merivyöhykkeitä, mukaan luettuna merenpohja ja sen sisusta, joihin nähden Suomella on täysivaltaiset oikeudet tai lainkäyttövalta voimassaolevan kansallisen lainsäädäntönsä ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti näiden alueiden luonnonvarojen tutkimisen ja hyödyntämisen osalta.

b) Bosnian ja Hertsegovinan osalta Bosnian ja Hertsegovinan koko maa-alueita, aluemerta, koko merenpohjaa ja sen sisustaa sekä niiden yläpuolella olevaa ilmatilaa, mukaan luettuna Bosnian ja Hertsegovinan aluemerien ulkopuoliset merivyöhykkeet, jotka on tai jotka voidaan

and having its seat within the jurisdiction of Finland, whether or not for profit and whether its liabilities are limited or not.

b) In respect of Bosnia and Herzegovina:

(i) physical persons deriving their status as Bosnia and Herzegovina citizens from the law in force in Bosnia and Herzegovina if they have permanent residence or main place of business in Bosnia and Herzegovina;

(ii) legal persons established in accordance with the laws in force in Bosnia and Herzegovina, which have their registered seat, central management or main place of business in the territory of Bosnia and Herzegovina, whether or not for profit and whether its liabilities are limited or not.

3. The term "returns" means an amount yielded by an investment in a certain period of time and in particular, though not exclusively, includes royalties or licence fees, profits, interest, dividends, capital gains, fees and other compensations. Reinvested returns shall enjoy the same treatment as the original investment.

4. The term "territory" means:

a) with respect to Finland: the land territory, internal waters and territorial sea of Finland and the airspace above it, as well as the maritime zones beyond the territorial sea, including the seabed and subsoil, over which Finland exercises sovereign rights or jurisdiction in accordance with its national laws in force and international law, for the purpose of exploration and exploitation of the natural resources of such areas.

b) with respect to Bosnia and Herzegovina: all land territory of Bosnia and Herzegovina, its territorial sea, whole bed and subsoil and air space above, including any maritime area situated beyond the territorial sea of Bosnia and Herzegovina which has been or might in the future be designated under the law of Bosnia and Herzegovina in accordance with international law as an area within which Bosnia and Herzegovina may exercise rights with regard to the seabed and subsoil and the natural resources.

tulevaisuudessa nimetä Bosnian ja Hertsegovinan lainsäädännön ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti alueiksi, joilla Bosniassa ja Hertsegovinalla on oikeuksia merenpohjaan ja sen sisustaan sekä luonnonvaroihin nähden.

2 artikla

Sijoitusten edistäminen ja suojaaminen

1. Kumpikin sopimuspuoli kannustaa toisen sopimuspuolen sijoittajia tekemään sijoituksia alueellaan ja luo sijoituksille suotuisat, vakaat ja avoimet olosuhteet, sekä hyväksyy tällaiset sijoitukset lakiansa ja määräystensä mukaisesti.

2. Sopimuspuoli myöntää aina alueellaan oleville toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille oikeudenmukaisen kohtelun ja täysimääräisen suojan ja turvan. Kumpikaan sopimuspuoli ei millään tavalla haittaa kohtuuttomasti tai syrjivillä toimenpiteillä toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoitusten hankintaa, laajentamista, toimintaa, hoitoa, ylläpitoa, käyttöä, hyödyntämistä ja myyntiä tai muuta luovuttamista alueellaan.

3 artikla

Kansallinen kohtelu ja suosituimmuusasemaan perustuva kohtelu

1. Kumpikin sopimuspuoli myöntää alueellaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille ja niiden tuotolle joka tapauksessa vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää omien sijoittajiensa sijoituksille ja niiden tuotolle tai kolmannen maan sijoittajien sijoituksille ja niiden tuotolle, sen mukaan kumpi niistä on toisen sopimuspuolen sijoittajille edullisempi.

2. Kumpikin sopimuspuoli myöntää alueellaan toisen sopimuspuolen sijoittajille sijoitusten laajentamisen, hoidon, ylläpidon, käytön, hyödyntämisen tai myynnin osalta

Article 2

Promotion and Protection of Investments

1. Either Contracting Party shall encourage and create favourable, stable and transparent conditions for investors of the other Contracting Party to make investments in its territory and, within the framework of its laws and regulations, shall admit such investments.

2. Investments and returns of investors of each Contracting Party shall at all times be accorded fair and equitable treatment and shall enjoy full protection and security in the territory of the other Contracting Party. Neither Contracting Party shall in any way impair by unreasonable or discriminatory measures the acquisition, expansion, operation, management, maintenance, use, enjoyment and sale or other disposal of investments in its territory of investors of the other Contracting Party.

Article 3

National Treatment and Most-favoured-nation Treatment

1. Each Contracting Party shall in its territory accord to investments and returns of investments of investors of the other Contracting Party treatment which in any case shall not be less favourable than that which it accords to investments and returns of its own investors or to investments and returns of investors of any third State, whichever is more favourable to the investors of the other Contracting Party.

2. Neither Contracting Party shall in its territory subject investors of the other Contracting Party, as regards their expansion, management, maintenance, use, enjoyment or disposal of their investments, to treatment less favourable than that which it accords to its own investors or to investors of any third State, whichever is more favourable to the investors of the other Contracting Party.

3. Neither Contracting Party shall in its territory impose mandatory measures on

yhtä edullisen kohtelun kuin omille sijoittajilleen tai kolmannen maan sijoittajille, sen mukaan kumpi kohteluista on toisen sopimuspuolen sijoittajille edullisempi.

3. Kumpikaan sopimuspuoli ei alueellaan kohdista toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksiin pakottavia toimenpiteitä, jotka koskevat tarvikkeiden hankintaa, tuotantovälineitä, toimintaa, kuljetuksia tai sen tuotteiden markkinointia, tai vastaavia määräyksiä, joilla on kohtuuttomia tai syrjiviä vaikutuksia.

4 artikla

Poikkeukset

Tämän sopimuksen määräysten ei katsota velvoittavan sopimuspuolta ulottamaan toisen sopimuspuolen sijoittajiin tai näiden sijoituksiin kohtelua, etua tai erivapautta, joka perustuu:

- a) olemassaolevaan tai tulevaan vapaakauppa-alueeseen, tulliliittoon, yhteismarkkinoihin, talous- ja rahaliittoon tai muuhun vastaavaan taloudellista yhdentymistä koskevaan sopimukseen, mukaan luettuna alueelliset työmarkkinasopimukset, joiden osapuolena toinen sopimuspuoli on tai joiden osapuoleksi se voi tulla;
- b) sellaiseen kansainväliseen sopimukseen, jonka tarkoituksena on kaksinkertaisen verotuksen välttäminen, tai muuhun kansainväliseen verotusta koskevaan sopimukseen;
- c) kokonaan tai pääasiassa sijoituksia koskevaan monenväliseen sopimukseen.

5 artikla

Kansallistaminen ja pakkolunastus

1. Sopimuspuolen sijoittajien toisen sopimuspuolen alueella olevia sijoituksia ei pakkolunasteta tai kansallisteta eikä niihin

investments by investors of the other Contracting Party concerning purchase of materials, means of production, operation, transport, marketing of its products or similar orders having unreasonable or discriminatory effects.

Article 4

Exceptions

The provisions of this Agreement shall not be construed so as to oblige one Contracting Party to extend to the investors or investments by investors of the other Contracting Party the benefit of any treatment, preference or privilege by virtue of:

- a) any existing or future free trade area, customs union, common market, economic and monetary union or other similar economic integration agreement including regional labour market agreements to which one of the Contracting Parties is or may become a party, or
- b) any international agreement for the avoidance of double taxation or other international agreement relating to taxation, or
- c) any multilateral agreement relating wholly or mainly to investments.

Article 5

Nationalisation and Expropriation

1. Investments by investors of a Contracting Party in the territory of the other Contracting Party shall not be expropriated, nationalised or subjected to any other measures, direct or indirect, having an effect equivalent to expropriation or nationalisation (hereinafter referred to as "expropriation") except for a purpose which is in the public interest, on a non-discriminatory basis, in accordance with due process of law and against prompt,

kohdisteta muita suoria tai välillisiä toimenpiteitä, joilla on pakkolunastusta tai kansallistamista vastaava vaikutus (jäljempänä ”pakkolunastus”), ellei sitä tehdä yleisen edun vuoksi, ketään syrjimättä, oikeudenmukaista menettelyä noudattaen ja maksamalla siitä välitön, riittävä ja tosiasiallinen korvaus.

2. Korvauksen määrä vastaa pakkolunastetun sijoituksen arvoa, joka sillä oli välittömästi ennen pakkolunastuksen suorittamista tai ennen kuin uhkaava pakkolunastus tuli yleiseen tietoon, sen mukaan kumpi ajankohdista on aikaisempi. Sijoituksen arvo määritetään yleisesti hyväksytyjen arvonmäärittämissääntöjen mukaisesti, ottaen huomioon muun muassa sijoitettu pääoma, jälleenhankinta-arvo, arvonnousu, nykyinen tuotto, odotettavissa oleva myöhempi tuotto, goodwill-arvo ja muut merkittävät tekijät.

3. Korvauksen tulee olla täysin realisoitavissa ja se maksetaan viipymättä. Korvaukseen sisältyy maksuvaluutan markkinakoron mukainen korko pakkolunastetun omaisuuden menettämispäivästä korvauksen maksupäivään saakka.

4. Sijoittajalla, jonka sijoituksia pakkolunastetaan, on oikeus saada tapauksensa viipymättä kyseisen sopimuspuolen oikeusviranomaisten tai muiden toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi, sekä oikeus sijoitustensa arvonmäärittämiseen tässä artiklassa mainittujen periaatteiden mukaisesti.

6 artikla

Menetysten korvaaminen

1. Sopimuspuoli myöntää toisen sopimuspuolen sijoittajille, joiden kyseisen sopimuspuolen alueella oleville sijoituksille aiheutuu menetyksiä tällä alueella olevan sodan tai muun aseellisen selkkauksen, kansallisen hätätilan, kansannousun, kapinan tai mellakan vuoksi, edunpalautuksen, hyvityksen, korvauksen

adequate and effective compensation.

2. Such compensation shall amount to the value of the expropriated investment at the time immediately before the expropriation or before the impending expropriation became public knowledge, whichever is the earlier. The value shall be determined in accordance with the generally accepted principles of valuation taking into account, inter alia, the capital invested, replacement value, appreciation, current returns, the projected flow of future returns, goodwill and other relevant factors.

3. Compensation shall be fully realisable and shall be paid without delay. It shall include interest at a commercial rate established on a market basis for the currency of payment from the date of dispossession of the expropriated property until the date of actual payment.

4. The investor whose investments are expropriated, shall have the right to prompt review by a judicial or other competent authority of that Contracting Party of its case and of valuation of its investments in accordance with the principles set out in this Article.

Article 6

Compensation for Losses

1. Investors of one Contracting Party whose investments in the territory of the other Contracting Party suffer losses owing to war or other armed conflict, a state of national emergency, revolt, insurrection or riot in the territory of the latter Contracting Party, shall be accorded by the latter Contracting Party, treatment, as regards restitution, indemnification, compensation or other settlement, no less favourable than that which the latter Contracting Party accords to its own investors or investors of the most favoured nation, whichever is more favourable to the investors of the other Contracting Party.

2. Without prejudice to paragraph 1 of this Article, investors of one Contracting Party who, in any of the situations referred to in that paragraph, suffer losses in the territory

tai muun järjestelyn osalta vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin se myöntää omille sijoittajilleen tai suosituimmuusasemassa olevan maan sijoittajille, sen mukaan kumpi niistä on toisen sopimuspuolen sijoittajille edullisempi.

2. Sen vaikuttamatta tämän artiklan 1 kappaleen soveltamiseen, sopimuspuolen sijoittajalle, joka kyseisessä kappaleessa tarkoitettussa tilanteessa kärsii toisen sopimuspuolen alueella menetyksiä, jotka johtuvat:

a) siitä, että viimeksi mainitun sopimuspuolen asevoimat tai viranomaiset ovat pakko-ottaneet sen sijoituksen tai sijoituksen osan, tai

b) siitä, että viimeksi mainitun sopimuspuolen asevoimat tai viranomaiset ovat tuhonneet sen sijoituksen tai sijoituksen osan, kun se ei ole aiheutunut taistelutilanteesta tai kun tilanne ei olisi edellyttänyt sitä,

myönnetään viimeksi mainitun sopimuspuolen toimesta edunpalautus tai korvaus, jonka tulee kummassakin tapauksessa olla välitön, riittävä ja tosiasiallinen, ja mahdollisen korvauksen tulee olla täysin realisoitavissa, se maksetaan viipymättä ja siihen sisältyy maksuvaluutan markkinakoron mukainen korko pakko-oton tai tuhoamisen ajankohdasta korvauksen maksupäivään saakka.

3. Sijoittajilla, joiden sijoituksille aiheutuu menetyksiä tämän artiklan 2 kappaleen mukaisesti, on oikeus saada tapauksensa viipymättä kyseisen sopimuspuolen oikeusviranomaisten tai muiden toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi, sekä oikeus sijoitustensa arvonnäyttykseen tämän artiklan 2 kappaleessa mainittujen periaatteiden mukaisesti.

7 artikla

Siirot

1. Kumpikin sopimuspuoli takaa toisen

of the other Contracting Party resulting from:

a) requisitioning of its investment or a part thereof by the latter's armed forces or authorities, or

b) destruction of its investment or a part thereof by the latter's armed forces or authorities, which was not caused in combat action or was not required by the necessity of the situation,

shall be accorded by the latter Contracting Party restitution or compensation which in either case shall be prompt, adequate and effective and, with respect to any resulting compensation, shall be fully realisable, shall be paid without delay and shall include interest at a commercial rate established on a market basis for the currency of payment from the date of requisitioning or destruction until the date of actual payment.

3. Investors whose investments suffer losses in accordance with paragraph 2 of this Article, shall have the right to prompt review by a juridical or other competent authority of that Contracting Party of its case and of valuation of its investments in accordance with the principles set out in paragraph 2 of this Article.

Article 7

Transfers

1. Each Contracting Party shall ensure to investors of the other Contracting Party the free transfer, into and out of its territory, of their investments. Transfer payments related to investments shall include in particular, though not exclusively:

a) the principal and additional amounts to maintain, develop or increase the investment;

b) returns;

c) proceeds obtained from the total or partial sale or disposal of an investment, including the sale of shares;

d) the amounts required for payment of

sopimuspuolen sijoittajille oikeuden siirtää vapaasti näiden sijoituksia alueelleen ja alueeltaan. Sijoituksiin liittyviin siirtomaksuihin sisältyvät erityisesti, ei kuitenkaan yksinomaan:

- a) peruspääoma sekä sijoituksen ylläpitämiseen, kehittämiseen tai kasvattamiseen tarkoitetut lisäsummat;
- b) tuotto;
- c) kokonaan tai osittain tapahtuvasta sijoituksen myynnistä tai luovuttamisesta saadut tulot, mukaan luettuna osakkeiden myynnistä saadut tulot;
- d) sijoituksen toiminnasta aiheutuvien kulujen maksamiseen vaaditut rahasummat, kuten lainojen takaisinmaksut, rojalit, hallinnointikorvaukset, lisenssimaksut tai muut vastaavat kulut;
- e) tämän sopimuksen 5 ja 6 artiklan mukaisesti maksettavat korvaukset;
- f) riitojen ratkaisusta johtuvat maksut;

g) ulkomailta palkatun ja sijoituksen yhteydessä työskentelevän henkilökunnan ansiotulot ja muut palkkiot.

2. Kumpikin sopimuspuoli varmistaa myös, että tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetut siirrot tehdään rajoituksetta ja viipymättä vapaasti vaihdettavassa valuutassa ja siirtöpäivänä vallitsevan, siirrettävään valuuttaan sovellettavan markkinakurssin mukaisesti.

3. Jos valuuttamarkkinoita ei ole käytettävissä, sovellettava vaihtokurssi vastaa viimeisintä vaihtokurssia, jota on käytetty valuuttojen muuttamiseksi erityisnosto-oikeuksiksi.

8 artikla

Sijaantulo

Jos sopimuspuoli tai sen edustajaksi määrätty taho suorittaa maksun toisen sopimuspuolen alueella olevaan sijoitukseen liittyvän korvausvastuun tai muiden kuin kaupallisten riskien varalta tehdyn takuu- tai vakuutus sopimuksen perusteella, viimeksi mainittu sopimuspuoli tunnustaa sijoittajan oikeuksien ja vaateiden siirtämisen ensin mainitulle sopimuspuolelle tai sen edustajaksi

expenses which arise from the operation of the investment, such as loans repayments, payments of royalties, management fees, licence fees or other similar expenses;

e) compensation payable pursuant to Articles 5 and 6;

f) payments arising out of the settlement of a dispute;

g) earnings and other remuneration of personnel engaged from abroad working in connection with an investment.

2. Each Contracting Party shall further ensure, that transfers referred to in paragraph 1 of this Article shall be made without any restriction or delay in a freely convertible currency and at the prevailing market rate of exchange applicable on the date of transfer to the currency to be transferred.

3. In the absence of a market for foreign exchange, the rate to be used shall be the most recent exchange rate for the conversions of currencies into Special Drawing Rights.

Article 8

Subrogation

If a Contracting Party or its designated agency makes a payment under an indemnity, guarantee or contract of insurance against non-commercial risks given in respect of an investment of an investor in the territory of the other Contracting Party, the latter Contracting Party shall recognise the assignment of any right or claim of such investor to the former Contracting Party or its designated agency and the right of the former Contracting Party or its designated agency to exercise by virtue of subrogation any such right and claim to the same extent as its predecessor in title.

Article 9

Settlement of Disputes between an Investor and a Contracting Party

1. Any dispute which may arise between one Contracting Party and an investor of the

määrätylle taholle, sekä ensin mainitun sopimuspuolen tai sen edustajaksi määrätyn tahon oikeuden käyttää näitä oikeuksia ja vaateita sijaantulon perusteella samassa määrin kuin niiden edellinen haltija.

9 artikla

Sijoittajan ja sopimuspuolen välisten riitojen ratkaisu

1. Sopimuspuolen ja toisen sopimuspuolen sijoittajan väliset riidat, joita tämän toisen sopimuspuolen alueella olevan sijoituksen osalta saattaa aiheutua, ratkaistaan sovinnollisesti neuvotteluihin.

2. Jos riitaa ei onnistuta ratkaisemaan tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona jompikumpi riidan osapuoli on pyytänyt riidan sovinnollista ratkaisua, sijoittaja voi saattaa riidan ratkaistavaksi:

a) sen sopimuspuolen toimivaltaiseen tuomioistuimeen tai hallintotuomioistuimeen, jonka alueella sijoitus on tehty; tai

b) tilapäiseen välitystuomioistuimeen, joka perustetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen kauppaoikeuden komitean (UNCITRAL) välimiesmenettelysääntöjen mukaisesti, elleivät riidan osapuolet toisin sovi; tai

c) sovittelulautakunnan tai välitystuomioistuimen avulla sijoituksia koskevien riitaisuuksien kansainväliseen ratkaisukeskukseen (jäljempänä ”keskus”), joka on perustettu 18 päivänä maaliskuuta 1965 Washingtonissa allekirjoitettavaksi avatun, valtioiden ja toisten valtioiden kansalaisten välisten sijoituksia koskevien riitaisuuksien ratkaisemista koskevan yleissopimuksen mukaisesti (jäljempänä ”yleissopimus”).

3. Sijoittaja, joka on saattanut riidan ratkaistavaksi tämän artiklan 2 kappaleen a kohdan mukaisesti, voi kuitenkin vielä saattaa sen jonkin tämän artiklan 2 kappaleen b tai c kohdassa mainitun välitystuomioistuimen käsiteltäväksi, jos hän ilmoittaa luopuvansa tapauksen ajamisesta kansallisessa oikeudenkäynnissä

other Contracting Party in connection with an investment on the territory of that other Contracting Party shall be settled amicably through consultations and negotiations.

2. If a dispute can not be settled in accordance with paragraph 1 of this Article within a period of a three months from the date on which either party to the dispute requested amicable settlement, the investor concerned may submit the dispute either to:

a) the competent court or administrative tribunal of the Contracting Party in the territory of which the investment has been made; or

b) to an ad hoc arbitration tribunal, which unless otherwise agreed upon by the parties to the dispute, is to be established under the Arbitration Rules of the United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL); or

c) The International Centre for Settlement of Investment Disputes (hereinafter referred to as ”the Centre”) through a conciliation commission or arbitral tribunal constituted under the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States opened for signature in Washington on 18 March 1965 (hereinafter referred to as ”the Convention”).

3. An investor who has submitted the dispute in accordance with paragraph 2 a) of this Article may nevertheless have recourse to one of the arbitral tribunals mentioned in paragraph 2 b) and c) of this Article if, before judgement has been delivered on the subject matter by a national court, the investor declares not to pursue the case any longer through national proceedings and withdraws the case.

4. Neither Contracting Party shall pursue through the diplomatic channels any dispute referred to the Centre unless:

a) the Secretary-General of the Centre, or a conciliation commission or an arbitral tribunal constituted under the Convention, decides that the dispute is not within the jurisdiction of the Centre; or

b) the other Contracting Party should fail to abide by or to comply with any award

ja vetää tapauksen pois ennen kuin kansallinen tuomioistuin on antanut tapauksen asiasisältöä koskevan tuomion.

4. Kumpikaan sopimuspuoli ei pyri selvittämään diplomaattiteitse sellaista riitaa, joka on saatettu keskuksen ratkaistavaksi, paitsi jos:

a) keskuksen pääsihteeri tai yleissopimuksen määräysten mukaisesti perustettu sovittelulautakunta tai välitystuomioistuin päättää, että riita ei kuulu keskuksen toimivaltaan; tai

b) toinen sopimuspuoli ei noudata välitystuomioistuimen antamaa tuomiota.

5. Välitystuomio perustuu:

— tämän sopimuksen määräyksiin;

— sen sopimuspuolen kansalliseen lainsäädäntöön, jonka alueella sijoitus on tehty, mukaan luettuna kansainväliseen yksityisoikeuteen liittyvät säännöt;

— kansainvälisen oikeuden sääntöihin ja yleisesti hyväksytyihin periaatteisiin.

6. Välitystuomio on lopullinen ja sitoo molempia riidan osapuolia, ja se pannaan täytäntöön kyseessä olevan sopimuspuolen kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

7. Sopimuspuoli ei voi välimiesmenettelyn tai täytäntöönpanon aikana käyttää puolustuksena, vastalauseena, vastakanteena, kuittausoikeutena tai muuna perusteena sitä, että sijoittaja, joka on riidan toisena osapuolena, on saanut muun kuin kaupallisen riskin varalta tehdyn takuu- tai vakuutus sopimuksen perusteella hyvityksen tai korvauksen, joka kattaa sen menetykset kokonaan tai osittain.

10 artikla

Neuvottelut

Jommankumman sopimuspuolen sitä pyytäessä toinen sopimuspuoli aloittaa ilman perusteetonta viivästystä tämän sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevat neuvottelut. Tällaiset neuvottelut käydään sopimuspuolten toimivaltaisten viranomaisten välillä sellaisessa paikassa ja sellaisena ajankohtana, joista on sovittu

rendered by an arbitral tribunal.

5. The arbitration award shall be based on:

— the provisions of this Agreement;

— the laws of the Contracting Party in whose territory the investment has been made including the rules relative to conflicts of law; and

— the rules and universally accepted principles of international law.

6. The arbitration award shall be final and binding on both parties to the dispute and shall be executed according to the law of the Contracting Party concerned.

7. During the arbitral or execution proceedings Contracting Party shall not assert as a defence, objection, counterclaim, right of set-off or for any other reason, that indemnification or other compensation for all or part of the alleged damages has been received or will be received by investor who is contending party, pursuant to an insurance or guarantee contract against non-commercial risks.

Article 10

Consultations

Upon the request by either Contracting Party, the other Contracting Party shall, without undue delay, begin consultations concerning interpretation and application of this Agreement. Such consultations shall be held between the competent authorities of the Contracting Parties at a place and at a time agreed upon through appropriate channels.

Article 11

Settlement of Disputes between Contracting Parties

1. Disputes between the Contracting Parties concerning the interpretation or application of this Agreement should, if possible, be settled by consultations and negotiations through diplomatic channels.

asianmukaisella tavalla.

11 artikla

Sopimuspuolten välisten riitojen ratkaisu

1. Sopimuspuolten väliset riidat, jotka koskevat tämän sopimuksen tulkintaa ja soveltamista, tulisi mahdollisuuksien mukaan ratkaista diplomaattiteitse käytävin neuvotteluin.

2. Jos sopimuspuolten välistä riitaa ei voida ratkaista tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä lukien, jona riidan ratkaisua koskeva pyyntö on esitetty, se saatetaan jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä kolmejäsenisen välimiesoikeuden ratkaistavaksi.

3. Välimiesoikeus perustetaan kutakin yksittäistapausta varten seuraavalla tavalla. Kahden kuukauden kuluessa välimiesmenettelyä koskevan pyynnön vastaanottamispäivästä kumpikin sopimuspuoli nimittää yhden välimiesoikeuden jäsenen. Nämä kaksi jäsentä valitsevat kolmannen maan kansalaisen, joka molempien sopimuspuolten hyväksynnästä nimitetään välimiesoikeuden puheenjohtajaksi. Puheenjohtaja nimitetään kahden kuukauden kuluessa kahden muun jäsenen nimittämispäivästä.

4. Jos tarvittavia nimityksiä ei ole tehty tämän artiklan 3 kappaleessa mainittujen ajanjaksojen kuluessa, kumpi tahansa sopimuspuoli voi pyytää Kansainvälisen tuomioistuimen puheenjohtajaa tekemään tarvittavat nimitykset. Jos Kansainvälisen tuomioistuimen puheenjohtaja on jommankumman sopimuspuolen kansalainen tai on muuten estynyt hoitamaan kyseistä tehtävää, Kansainvälisen tuomioistuimen varapuheenjohtajaa pyydetään tekemään tarvittavat nimitykset. Jos varapuheenjohtaja on jommankumman sopimuspuolen kansalainen tai jos hän on myös estynyt hoitamaan kyseistä tehtävää,

2. If a dispute between the Contracting Parties cannot be settled in accordance with paragraph 1 of this Article within six months from the date of request for settlement, the dispute shall upon the request of either Contracting Party be submitted to an arbitral tribunal of three members.

3. Such arbitral tribunal shall be constituted for each individual case in the following way. Within two months from the date of receipt of the request for arbitration, each Contracting Party shall appoint one member of the tribunal. Those two members shall then select a national of a third State who on approval by the two Contracting Parties shall be appointed Chairman of the tribunal. The Chairman shall be appointed within two months from the date of appointment of the other two members.

4. If within the periods specified in paragraph 3 of this Article the necessary appointments have not been made, either Contracting Party may invite the President of the International Court of Justice to make any necessary appointments. If the President is a national of either Contracting Party or if he is otherwise prevented from discharging the said function, the Vice-President shall be invited to make the necessary appointments. If the Vice-President is a national of either Contracting Party or if he too is prevented from discharging the said function, the Member of the International Court of Justice next in seniority who is not a national of either Contracting Party shall be invited to make the necessary appointments.

5. The tribunal shall determine its own procedure.

6. The arbitral tribunal shall reach its decision by a majority of votes. Such decision shall be final and binding on both Contracting Parties.

7. Each Contracting Party shall bear the costs of its own member of the tribunal and of its representation in the arbitral proceedings; the costs of the Chairman and the remaining costs shall be borne in equal

virkaikältään seuraavaksi vanhinta Kansainvälisen tuomioistuimen jäsentä, joka ei ole kummankaan sopimuspuolen kansalainen, pyydetään tekemään tarvittavat nimitykset.

5. Välimiesoikeus päättää omista menettelytavoistaan.

6. Välimiesoikeus tekee päätöksensä äänten enemmistöllä. Päätös on lopullinen ja sitoo molempia sopimuspuolia.

7. Kumpikin sopimuspuoli vastaa oman välimiesoikeuden jäsenensä kustannuksista ja edustuksensa aiheuttamista kustannuksista välimiesmenettelyn aikana. Sopimuspuolet vastaavat yhtä suurin osuuksin puheenjohtajan kustannuksista sekä muista kustannuksista. Välimiesoikeus voi kuitenkin päätöksellään määrätä, että toisen sopimuspuolen osuus kustannuksista on suurempi, ja tämä päätös sitoo molempia sopimuspuolia.

8. Riitaa ei saateta kansainvälisen välimiesoikeuden ratkaistavaksi tämän artiklan määräysten mukaisesti, jos sama riita on aiemmin saatettu muun kansainvälisen välitystuomioistuimen ratkaistavaksi 9 artiklan määräysten mukaisesti ja on edelleen kyseisen välitystuomioistuimen käsiteltävänä. Tämä ei millään tavalla estä mahdollisuutta ratkaista riitaa tämän artiklan 1 kappaleen määräysten mukaisesti.

9. Tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettut riidanalaiset kysymykset ratkaistaan tämän sopimuksen määräysten ja yleisesti tunnustettujen kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti.

12 artikla

Luvat

1. Kumpikin sopimuspuoli kohtelee lakiansa ja määräystensä mukaisesti suotuisasti sijoituksiin liittyviä hakemuksia ja myöntää nopeasti luvat, joita sen alueella tarvitaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksia varten.

parts by the Contracting Parties. The tribunal may, however, in its decision direct that a higher proportion of costs shall be borne by one of the two Contracting Parties, and this decision shall be binding on both Contracting Parties.

8. A dispute shall not be submitted to an international arbitral tribunal under the provisions of this Article, if the same dispute has been brought before another international arbitration court or tribunal under the provisions of Article 9 and is still pending before the court or tribunal. This will not impair the possibility of dispute settlement in accordance with paragraph 1 of this Article.

9. Issues subject to dispute referred to in paragraph 1 of this Article shall be decided in accordance with the provisions of this Agreement and the generally recognised principles of international law.

Article 12

Permits

1. Each Contracting Party shall, subject to its laws and regulations, treat favourably the applications relating to investments and grant expeditiously the necessary permits required in its territory in connection with investments by investors of the other Contracting Party.

2. Each Contracting Party shall, subject to its laws and regulations, grant temporary entry and stay and provide any necessary confirming documentation to natural persons who are employed from abroad as executives, managers, specialists or technical personnel in connection with an investment by an investor of the other Contracting Party, and who are essential to the enterprise as long as these persons continue to meet the requirements of this paragraph, as well as grant temporary entry and stay to members of their families (spouse and minor children) for the same period as the persons employed.

2. Kumpikin sopimuspuoli myöntää lakiensa ja määräystensä mukaisesti väliaikaisen maahantulo- ja oleskeluluvan ja antaa tarvittavat luvan vahvistavat asiakirjat sellaisille luonnollisille henkilöille, jotka on palkattu ulkomailta työskentelemään toisen sopimuspuolen sijoittajan sijoituksen yhteydessä johtajina, asiantuntijoina tai teknisenä henkilökuntana, ja jotka ovat yritykselle oleellisia, niin kauan kuin nämä henkilöt täyttävät tämän kappaleen vaatimukset, sekä myöntää väliaikaisen maahantulo- ja oleskeluluvan tällaisten työntekijöiden perheenjäsenille (puolisolle ja alaikäisille lapsille) samaksi ajanjaksoksi kuin kyseisille työntekijöille.

13 artikla

Muiden määräysten soveltaminen

1. Jos jommankumman sopimuspuolen lainsäädännön määräykset tai tämän sopimuksen lisäksi sopimuspuolten välillä olemassaolevat tai myöhemmin vahvistettavat kansainvälisen oikeuden mukaiset velvoitteet sisältävät joko yleisiä tai erityisiä määräyksiä, joiden mukaan toisen sopimuspuolen sijoittajien sijoituksille voidaan myöntää edullisempi kohtelu kuin tämän sopimuksen mukainen kohtelu, sellaiset määräykset ovat ensisijaisia tämän sopimuksen määräyksiin nähden siinä määrin kuin ne ovat sijoittajalle edullisempia, niin kauan kuin ne ovat voimassa.

2. Kumpikin sopimuspuoli noudattaa muita velvoitteita, joita sillä mahdollisesti on toisen sopimuspuolen sijoittajan yksittäisen sijoituksen osalta.

14 artikla

Tämän sopimuksen soveltaminen

Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan tuleviin sijoituksiin, joita sopimuspuolen

Article 13

Application of other Rules

1. If the provisions of law of either Contracting Party or obligations under international law existing at present or established hereafter between the Contracting Parties in addition to the present Agreement contain rules, whether general or specific, entitling investments by investors of the other Contracting Party to a treatment more favourable than is provided for by the present Agreement, such rules shall to the extent that they are more favourable to the investor, prevail over the present Agreement as long as they last.

2. Each Contracting Party shall observe any other obligation it may have with regard to a specific investment of an investor of the other Contracting Party.

Article 14

Application of the Agreement

The provisions of this Agreement shall apply to future investments made by investors of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party, and also to the investments existing in accordance with the laws of the Contracting Party on the date this Agreement came into force. However, the provisions of this Agreement shall not apply to claims arising out of events which occurred, or to claims, which had been settled prior to its entry into force.

Article 15

General exceptions

1. Nothing in this Agreement shall be construed as preventing a Contracting Party from taking any action necessary for the protection of its essential security interests

sijoittajat tekevät toisen sopimuspuolen alueella, sekä tämän sopimuksen voimassaolopäivänä olemassaoleviin kyseisen sopimuspuolen lainsäädännön mukaisiin sijoituksiin. Tämän sopimuksen määräyksiä ei kuitenkaan sovelleta ennen sopimuksen voimaantuloa ilmenneistä tapahtumista aiheutuviin vaateisiin eikä sellaisiin vaateisiin, jotka on ratkaistu ennen sopimuksen voimaantuloa.

15 artikla

Yleiset poikkeukset

1. Minkään tämän sopimuksen määräysten ei katsota estävän sopimuspuolta ryhtymästä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen sen merkittävien turvallisuuteen liittyvien etujen suojelemiseksi sodan tai aseellisen selkkauksen aikana tai muun kansainvälisen hätätilan aikana.
2. Minkään tämän sopimuksen määräysten ei katsota estävän sopimuspuolia ryhtymästä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi, edellyttäen kuitenkin, että tällaisia toimenpiteitä ei toteuteta tavalla, joka olisi sopimuspuolen harjoittamaa mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää.
3. Tämän artiklan määräykset eivät koske tämän sopimuksen 5 ja 6 artiklaa.
4. Tämän artiklan määräyksiä sovelletaan WTO:n sääntöjen suosituimmuuskohtelua ja kansallista kohtelua koskevien määräysten mukaisesti.

16 artikla

Avoimuusperiaate

1. Kumpikin sopimuspuoli julkaisee viipymättä tai pitää muuten julkisesti saatavilla yleisesti sovellettavat lakinsa, määräyksensä, menettelytapansa ja hallinnolliset päätöksensä ja tuomioistuintensa päätökset sekä kansainväliset sopimukset, jotka voivat vaikuttaa sopimuspuolen sijoittajien

in time of war or armed conflict, or other emergency in international relations.

2. Provided that such measures are not applied in a manner which would constitute a means of arbitrary or unjustifiable discrimination by a Contracting Party, or a disguised investment restriction, nothing in this Agreement shall be construed as preventing the Contracting Parties from taking any measure necessary for the maintenance of public order.

3. The provisions of this Article shall not apply to Articles 5 and 6 of this Agreement.

4. The provisions of this Article shall be applied in accordance with the Most-Favoured-Nation and National Treatment Clauses of WTO rules.

Article 16

Transparency

1. Each Contracting Party shall promptly publish, or otherwise make publicly available, its laws, regulations, procedures and administrative rulings and judicial decisions of general application as well as international agreements which may affect the investments of investors of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party.

2. Nothing in this Agreement shall require a Contracting Party to furnish or allow access to any confidential or proprietary information, including information concerning particular investors or investments, the disclosure of which would be contrary to its laws protecting confidentiality or prejudice legitimate commercial interests of particular investors.

Article 17

Entry into Force, Duration and Termination

1. Each Contracting Party shall notify the other in writing of the completion of the

sijoituksiin, jotka ovat toisen sopimuspuolen alueella.

2. Mikään tässä sopimuksessa ei aseta sopimuspuolelle velvollisuutta luovuttaa luottamuksellisia tai omistamiseen liittyviä tietoja tai antaa pääsyä sellaisiin tietoihin, mukaan luettuna yksittäisiä sijoittajia tai sijoituksia koskevat tiedot, joiden paljastaminen olisi kyseisen sopimuspuolen asiakirjajulkisuutta koskevan lainsäädännön vastaista tai haittaisi yksittäisten sijoittajien laillisia kaupallisia etuja.

17 artikla

Sopimuksen voimaantulo, voimassaoloaika ja voimassaolon päättyminen

1. Sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen kirjallisesti, kun niiden valtiosisäisen oikeuden vaatimukset tämän sopimuksen voimaantulolle on täytetty. Tämä sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona jälkimmäinen ilmoitus on vastaanotettu. Ratifioimiskirjat vaihdetaan mahdollisimman pian.

2. Tämä sopimus on voimassa kahdenkymmenen (20) vuoden ajan sen voimaantulopäivän jälkeen, ja on sen jälkeen edelleen voimassa, jollei sen voimassaoloa päätetä tämän artiklan 3 kappaleen mukaisesti.

3. Kumpi tahansa sopimuspuoli voi päättää tämän sopimuksen voimassaolon ilmoittamalla siitä kirjallisesti yhtä vuotta aiemmin, alkuperäisen kahdenkymmenen (20) vuoden voimassaoloajan päättyessä tai milloin tahansa sen jälkeen.

4. Sellaisten sijoitusten osalta, jotka on tehty tai hankittu ennen tämän sopimuksen voimassaolon päättymispäivää, tämän sopimuksen muiden artiklojen määräykset ovat edelleen voimassa seuraavan kahdenkymmenen (20) vuoden ajan kyseisestä voimassaolon päättymispäivästä lukien.

5. Tätä sopimusta voidaan muuttaa sopimuspuolten välisellä kirjallisella sopimuksella. Muutosten voimaantulo edellyttää samaa menettelyä kuin tämän sopimuksen voimaantulo.

internal legal formalities required in its territory for the entry into force of this Agreement. This Agreement shall enter into force thirty days after the date of the receipt of the last notification. Ratification documents shall be exchanged as soon as possible.

2. This Agreement shall remain in force for a period of twenty (20) years after the date of its entry into force and shall continue in force unless terminated in accordance with paragraph 3 of this Article.

3. Either Contracting Party may, by giving one year in advance written notice to the other Contracting Party, terminate this Agreement at the end of the initial twenty (20) year period or at any time thereafter.

4. With respect to investments made or acquired prior to the date of termination of this Agreement, the provisions of all other Articles of this Agreement shall continue to be effective for a further period of twenty (20) years from such date of termination.

5. This Agreement may be amended by written agreement between the Contracting Parties. Any amendment shall enter into force under the same procedure required for entering into force of the present Agreement.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned representatives, duly authorised thereto, have signed this Agreement.

DONE in duplicate at Helsinki this 1st day of November 2000 in Finnish, Bosnian/Croatian/Serbian and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergence, the English text shall prevail.

FOR THE GOVERNMENT OF THE
REPUBLIC OF FINLAND

FOR BOSNIA AND HERZEGOVINA

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet edustajat, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty kahtena kappaleena Helsingissä 1 marraskuuta 2000 suomen, bosnian/kroaatin/ serbian ja englannin kielellä, kaikkien tekstien ollessa yhtä todistusvoimaiset. Tekstien poiketessa toisistaan on englanninkielinen teksti ratkaiseva.

Suomen tasavallan
hallituksen puolesta

Bosnian ja Hertsegovinan
puolesta